

Afrapportering til Region Midtjyllands pulje Bæredygtige landsbyer – Projekt Anholt grøn og bæredygtig ø, Norddjurs kommune

Indledning:

Norddjurs kommune og Anholt Borgerforening søgte i samarbejde i 2021 Region Midtjyllands pulje: Den bæredygtige landsby. Rammerne for puljen ligger op til fokus på den eksperimenterende indsats; fokus på lokale helhedsløsninger, hvor flere bæredygtighedsudfordringer løses samtidigt; undersøgende spørgsmål, hvor "plejer at gøre" udfordres; samt at handle bæredygtigt og langsigtet i lokale fællesskaber. Denne tilgang ligger op til en bredere og dybere borgerinddragelse, som både forvaltning og borgerforening ønskede at prøve af og få erfaringer med.

Projektet i Norddjurs kommune har haft til formål at påbegynde en langsigtet bæredygtig udvikling af Anholt, som et mere attraktivt sted at bo, leve, drive virksomhed og besøge. Gennem projektet blev der opnået enighed om at arbejde videre med tiltag, der overordnet understøtter det bæredygtige helårsliv på Anholt med særligt fokus på bæredygtig turisme, bolig- og job muligheder, samt et bredt og rigt kultur- og fritidsliv. Der er i projektforløbet konkret blevet arbejdet med igangværende tiltag og nye tiltag, der understøtter denne dagsorden. Samtidig er der på det mere strategiske plan blevet skabt fundament til de videre drøftelser om udarbejdelse af en plan for Anholt.

Organisering af projektet:

Både Anholt Borgerforening og forvaltningen har erfaringer fra projekter, hvor eksterne rådgivere er købt ind til at facilitere processer og beskrive projekter. Rådgiverne kommer med stor erfaring og viden, som tilføjes et område og har metoder, der skaber rammerne for værdifulde lokale drøftelser. I forhold til ansøgning og igangsættelse af projektet Anholt grøn og bæredygtig ø var der dog enighed om at prøve en ny tilgang, da der var en oplevelse af, at eksterne rådgivere ofte er tilknyttet et lokalområde kortvarigt, afleverer et materiale og derefter i sagens natur er væk. Til dette projekt var der enighed om at finde en model, hvor der gennem projektet i forvaltningen

blev tilført og oparbejdet en bred viden og forståelse for forholdene på Anholt og samtidig give borgerne på Anholt en direkte indgang til kommunen. I organiseringen var der altså særlig opmærksomhed på at opbygge relationer mellem lokalområde og forvaltning, så der er et stærkt fundament for samarbejde – også når projektet er afsluttet.

Aftalen blev den særlige ordning, at kommunens landdistriktskonsulent blev frikøbt for den del af budgettet dækkende projektmedarbejder og projektledelse. I forhold til prisniveau for eksterne rådgiver gav denne ordning mulighed for, at medarbejderen opholdt sig på Anholt i 6 hele arbejdsuger jævnt fordelt over projektperioden, samt mulighed for på distancen at fortsætte dialogen med borgerne om udvikling af tiltag gennem hele projektet. Det var fra start vigtigt for borgerforeningen på Anholt, at der blev spurgt bredt rundt på øen, hvilke temaer der opleves som vigtige at arbejde med. Herunder en opfordring til at gå i dialog med øens mange foreninger og faste institutioner, men samtidig også at høre de borgere, der normalt ikke giver deres mening til kende. Samskabelse og borgerinddragelse er på alles læber, men erfaringerne er også, at det ofte er de samme borgere i et lokalområde, der melder sig på banen. Denne for kommunale projekter lidt atypiske tilgang, hvor en kommunal medarbejder tager ophold i et lokalområde, giver mulighed for bredt at skabe dialog med borgerne. Gennem arrangeret møder med nøglepersoner og borgermøder skabes dialog med borgere, der også i andre sammenhænge gerne bidrager til drøftelser med forvaltningen. De mere uformelle samtaler enkeltvis eller i mindre grupper af borgere, der lidt mere skal opsøges, var særdeles værdifuldt for projektet. Dette blev yderligere styrket af muligheden for at gen-besøge lokalområdet, da der opstår en forståelse og fortrolighed i samtalerne. Dermed blev tilgangen mere antropologisk med kvalitative interview/samtaler, der afdækkede temaer, som borgere på Anholt ønsker at arbejde med. Det at komme bredt rundt gav ikke større variation i temaer, men det udgør en mere systematisk afdækning, der giver et godt udgangspunkt for en fælles forståelse for, hvad der skal være i fokus. Denne tilgang var hjulpet på vej af, at turen til Anholt er af en vis varighed og det er oplagt at blive på øen flere dage. For landsbyer på fastlandet, vil projektmedarbejdere normalt ikke på den måde tage ophold. Man kan dog stadig godt lade sig inspirere af værdien af at tage ophold i lokalområdet – have tålmodighed og se, hvem det mere eller mindre planlagt bliver muligt at gå i dialog med.

Denne organisering giver stærke relationer mellem lokalområde og medarbejder i forvaltningen. Medarbejderen bringer stor viden ind i organisationen og engagementet fra begge parter - i dette

tilfælde medarbejder/forvaltning og borgerforening/Anholt borgere er stort og et stærkt udgangspunkt for at fortsætte den fælles indsats for at styrke det bæredygtige helårsliv på Anholt.

Andre overvejelser i forhold til bæredygtig-landsby projekter

Skriv ansøgningen i samarbejde – husk at afstemme forventninger til resultaterne

En af styrkerne i dette projekt er, at ansøgningen blev udarbejdet i samarbejde mellem forvaltning og borgerforening. Så et opmærksomhedspunkt der gives videre er, at det er nemmere at arbejde med det konkrete projekt, når der har været tid til ansøgningsprocessen, så der allerede her skabes en fælles forståelse for, hvordan projektet organiseres og gennemføres. Det er ligeledes vigtigt at få afstemt, hvilke forventninger der er til projektets resultater. Midlerne til bæredygtige landsby-projekter understøtter processer og ikke byggerier. Det er vigtigt at dette italesættes, da der hen ad vejen lokalt ofte opstår et ønske om, at drøftelser også får fysiske manifestationer, så der er nogle konkrete resultater, man kan se og røre. Dermed kan eventuelle skuffelser undgås, når projektet nærmer sig sin afslutning. Hvis det er muligt, vil det også være gavnligt, hvis der inden ansøgningen indsendes, er en politisk drøftelse af og stillingtagen til, hvad et bæredygtig landsby-projekt skal bruges til. Et projekt af den karakter skaber forventninger mest i landsbyen, men også i forvaltning om, at projektet kan bruges i en fremtidig indsats. En politisk udmelding om, hvad projektet skal bruges til, vil gøre det klart for borgere og forvaltning, hvordan og med hvilke ressourcer samarbejdet kan fortsætte.

Bæredygtighed – et svært begreb at gå i byen med

Begrebet bæredygtighed er svært at præsentere for borgere som det, der i projektet skal arbejdes med, da det giver vidt forskellige billeder af, hvad det egentlig betyder. Specielt i starten af projektet blev det præsenteret som både miljømæssig-, social- og økonomisk bæredygtighed. Her på bagkant af projektforløbet fremstår det dog som særdeles værdifuldt netop at få drøftet, hvad både individ og gruppe forstår ved bæredygtighed. Derfra er det lettere at arbejde med tiltag, der

understøtter en bæredygtighedsdagsorden. Drøftelserne om forståelsen af begrebet bæredygtighed må altså i høj grad ses som et vigtigt resultat i sig selv.

Det fokus projektet har haft på bæredygtighed har samtidig understøttet et generelt fokus på at finde bæredygtige løsninger – i dette tilfælde med Anholt eksempelvis fortsat at have fokus på at finde en mere bæredygtig løsning på færgedriften til Anholt.

Lav en følgegruppe til projektet

Til projektet Anholt grøn og bæredygtig ø blev der nedsat en følgegruppe med medarbejdere fra forskellige kommunale afdelinger, samt repræsentanter fra Visit Aarhus, LAG-småøerne og Region Midtjylland. Møderne i følgegruppen blev et værdifuldt sparringsrum, hvor alle aspekter var muligt at vende. Selvom det i samskabelsestider kan virke modstridende ikke at have borgerrepræsentanter med i følgegruppen, gav denne sammensætning et vigtigt rum for drøftelser om udvikling af Anholt.

Tag kollegaer og ressourcepersoner med på besøg

I projektforløbet lykkedes det at invitere både andre medarbejdere fra forvaltningen med til Anholt og repræsentanter fra Sammenslutningen af danske småøer, LAG-småøerne og Region Midtjylland. Både i samtaler og møder gav det en værdifuld indsigt for alle i, hvordan der bredt kan arbejdes med bæredygtige løsninger og samtidig med mere pressende lokale udfordringer. Så det er en klar anbefaling at invitere flere ind i drøftelserne om at arbejde med den bæredygtige dagsorden. På den måde bliver både viden og relationer bredt ud over flere medarbejdere i kommunen. Det må bemærkes, at organiseringen i dette projekt med en frikøbt medarbejder, der opnår stor viden og tætte relationer også har en indbygget sårbarhed, da den pågældende medarbejder af den ene eller anden årsag kan forlade sin stilling i kommunen.

Overvej om projektmidler kan tilknyttes i projektforsløbet

Uanset forventningsafstemning forud for et landsby-projekt opstår der ofte en lyst til at se konkrete, fysiske eksempler på de tiltag, der gennem et projekt bliver drøftet. I projektet på Anholt lykkedes det at få bevilget yderligere kommunale projektmidler fra forskellige puljer, der understøttede tiltag, som eksempelvis mere bæredygtig brug af naturen, mere bæredygtig turisme udenfor højsæsonen, rigt kultur og fritidsliv, bosætning mv. I et projektforsløb, der har fokus på proces og drøftelser, giver det rigtig god synergi og energi, hvis der sideløbende er midler til helt konkret at afprøve tiltag, der understøtter den overordnede dagsorden. Så hvis det kan tænkes ind allerede inden projektstart, er det en klar anbefaling herfra.

Sidste anbefaling – del erfaringer og få sparring af kollegaer i andre kommuner

Region Midtjyllands landdistriktsteam har gennem en længere årrække faciliteret netværksmøder for landdistriktsmedarbejdere og koordinatore fra LAG. Der blev for dette projekt mulighed for at fremlægge forløbet og udfolde overvejelser og erfaringer. På mødet og efterfølgende har der været værdifuld sparring fra kollegaer i andre kommuner. Der er naturligvis et håb, at erfaringer – det, der er gået godt og lige så vigtigt, det der ikke fungerede så godt – kan deles med andre, der arbejder med bæredygtige landsby-projekter.

En skitse herfra lyder: Grundig ansøgningsproces i tæt samarbejde – heri forventningsafstemning også gerne på politisk niveau; frikøb af kommunalmedarbejder til rollen som projektleder; tilknyt følgegruppe; tag ressourcepersoner og kollager med på besøg i landsbyen; afsæt midler til konkrete tiltag, der understøtter drøftelserne i projektforsløbet; brug projektet som fundament til udarbejdelse af langsigtet plan.

Regnskab:

		2021	2022	I alt
Lønudgifter	Frikøb af udviklings- og landdistriktskonsulent Norddjurs kommune	75.000	85.000	160.000
Aktiviteter	Udgifter i forbindelse med møder	21.480	13.967	35.447
	Kommunikation og formidling	2.554		2.554
	Evaluering og erfaringsopsamling		7.569	7.569
I alt		99.034	106.536	205.570

Budget:

Udgifter		2021	2022	I alt
Lønudgifter	Projektledelse	30.000	20.000	50.000
	Projektmedarbejdere	60.000	50.000	110.000
	Administrativt personale	0	0	0
	Transport	0	0	0
Aktiviteter	Produktion	0	0	0
	Møder og arrangementer	0	0	0
	Køb af eksterne ydelser (f.eks. konsulenter)	0	0	0
	Kommunikation og formidling	10.000	10.000	20.000
	Evaluering og erfaringsopsamling	10.000	10.000	20.000
I alt		110.000	90.000	200.000